

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA

2017-2018

1. Identificació del mòdul

1.1. Dades del mòdul

CICLE FORMATIU DE GRAU SUPERIOR DE IL·LUSTRACIÓ (LOE)
MÒDUL MEI03-TÈCNiques D'EXPRESSIONI GRÀFICA

Curs	Període	Hores setmanals	Nombre de crèdits ECTS
Primer	Anual	5	11

Departament: Dibuix i representació gràfica

Professorat responsable:

Mercedes Prieto Melero

Correu electrònic: mprieto@escoladisseny.com

Horari de tutories: [Fes clic per escriure](#)

Cap de departament

Antoni Alcover Bauzà

Correu electrònic: aalcover@escoladisseny.com

Horari d'atenció: [Fes clic per escriure](#)

1.2. Contextualització del mòdul dins el pla d'estudis

Aquest mòdul està dedicat a l'estudi dels materials i les tècniques gràfiques utilitzats amb més freqüència en l'elaboració d'il·lustracions.

El mòdul combina la pràctica d'aquestes tècniques amb el coneixement de la seva aplicació històrica, d'aquesta manera s'obté un coneixement global de les diferents opcions a l'hora de realitzar il·lustracions en diferents estils, gèneres i necessitats comunicatives. Les preferències personals determinaran el grau d'aprofundiment en algunes d'aquestes tècniques, prenent com a referència aquesta visió general

1.3. Requisits per cursar el mòdul: (Requisits previs, mínims o necessaris per cursar el mòdul i/o recomanacions, si escau)

Sense requisits previs

2. Normativa de referència

Real Decreto 596/2007, de 4 de mayo, por el que se establece la ordenación general de las enseñanzas profesionales de artes plásticas y diseño (BOE 25/05/2007).

Article 73 (programacions didàctiques) del *Decret 120/2002* autonòmic (BOIB núm. 120, 05-10-2002).

3. Objectius d'aprenentatge del mòdul

Descripció del que un estudiant ha d'haver après en finalitzar l'assignatura.

1. Diferenciar els procediments i saber utilitzar les principals tècniques d'expressió gràfica així com els seus estris, eines i materials.
2. Seleccionar i saber aplicar les tècniques gràfiques més adequades a les particularitats temàtiques, estilístiques i comunicatives de l'encàrrec.
3. Experimentar les possibilitats expressives de les diferents tècniques en funció de les seves preferències estilístiques i artístiques i incorporar l'estil personal.
4. Analitzar i reconèixer les tècniques i estils d'il·lustradors significatius de diferents èpoques i valorar les seves possibilitats d'aplicació creativa a l'estil propi.
5. Desenvolupar la capacitat de comunicació gràfica, la creativitat i expressivitat personals.
6. Valorar la rellevància de l'actualització i formació permanent del il·lustrador en la competitivitat professional, i la importància que té en l'exercici professional la qualitat dels estris i materials, la seva conservació i manteniment, i l'organització del lloc de treball.

4. Continguts temàtics del mòdul *(distribuïts en unitats d'aprenentatge)*

4.1. Continguts temàtics

Descriptors BOE: Las técnicas y procedimientos de expresión gráfica. Utensilios, herramientas, materiales. Técnicas gráficas secas, húmedas, mixtas. Técnicas grasas. Técnicas de impresión manuales. Texturas. Técnicas aditivas. Técnicas digitales. Las técnicas gráficas en la ilustración de diferentes épocas. Aplicaciones prácticas y creativas en la actualidad. El estudio del ilustrador. Equipo, organización. Técnicas y métodos de archivo de la documentación.

Bloc 0: Les tècniques i procediments d'expressió gràfica. Estris, eines, materials.

Les tècniques gràfiques en la il·lustració de diferents èpoques. Aplicacions pràctiques i creatives en l'actualitat.

L'estudi de l'il·lustrador. Equip, organització. Tècniques i mètodes d'arxiu de la documentació.

El bloc 0 es considera transversal

Bloc 1: Tècniques gràfiques seques

Bloc 2: Tècniques gràfiques humides

Bloc 3: Tècniques greixes.

Bloc 4: Tècniques gràfiques mixtes

Bloc 5: Tècniques d'impressió manuals. Textures. Tècniques additives

Bloc 6: Tècniques digitals i mixtes.

4.2. Distribució temporal

2 sessions de 2 i 3 hores a la setmana.

Mes	Dies	Bloc/ continguts	Activitats d'aprenentatge	Procediments i tècniques d'avaluació
Setembre	25-29	Presentació -materials. Guia de l'assignatura	Presentació del mòdul. Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	
Octubre	2-6	Bloc 1: Tècniques gràfiques seques	Explicació grafit. Escales. Demostració Exercici 1a: Grafit imatge obligatòria inici	
	9-13			
	16-20		Exercici 1b: Grafit imatge lliure	
	23-27		Explicació ll. de color. Escales -canvi matis. Demostració	Lliurament d'exercicis 1a i b: grafit. Anàlisi col·lectiu.
	30-31		Exercici 1c: Llapis de color imatge obligatòria.	
Novembre	2-3		Exercici 1d: Llapis de color imatge lliure .	
	6-10		Explicació pastel. Escales -canvi matis. Demostració	Lliurament d'exercicis 1c i 1d: llapis color. Anàlisi col·lectiu
	13-17		Exercici 1e: Pastel imatge obligatòria	
	20-24		Exercici 1f: Pastel imatge lliure.	
	27-30	Bloc 2: Tècniques gràfiques humides	Explicació bolígraf. Escales Exercici 2a: Imatge lliure bolígraf	Lliurament d'exercicis de pastel 1e i 1f . Anàlisi col·lectiu Examen tècniques seques
Desembre	1			
	4-7		Explicació tinta. Escales- aguada i ratllat. Exercici 2b:Tinta imatge obligatòria	Lliurament d'exercici de bolígraf 2a
	11-15		Exercici 2c:Tinta imatge lliure	
	18-22		Explicació aquarel·la. Demostració tensat paper. Exercici 2d: Aquarel·la imatge obligatòria	Lliurament d'exercicis tinta 2b i 2c
Gener	8-12		Exercici 2e: Aquarel·la imatge lliure .	
	15-19		Explicació acrílic. Escales -canvi matis. Demostració .Exercici 2f: Mescles de color	Lliurament d'exercicis d'aquarel·la 2d i 2e

	22-26		Exercici 2g: Acrílic "imatge músic" procedent de l'assignatura de Projectes I	
	29-31		Continuació	
Febrer	1-2			
	5-9	Exàmens		Lliurament d'exercicis d'acrílic 2f i 2g. Anàlisi col·lectiu Examen tècniques humides Lliurament d'exercicis pendents de recuperació. Examen de recuperació T. seques
	12-16	INICI 2n SEMESTRE Bloc 3: Tècniques greixos.	Explicació Tècniques greixes. Demostració. Escales-canvi matis.	
	19-23		Exercici 3a: Encàustica imatge obligatòria	
	26-28		Exercici 3b: Ceres . Esgrafiats imatge lliure	
Març	5-9	Bloc 4: Tècniques gràfiques mixtes	Inici. Tècniques mixtes. Exercici 4a: Pastel i llapis de color	Lliurament d'exercicis 3a i 3b. Anàlisi col·lectiu. Examen Tècniques greixes
	12-16			
	19-23		Exercici 4b: Aquarel·la Ll. color. Científic-textures	
	26-28		Exercici 4c: Exercici "Mano" procedent de l'assignatura de Projectes I	Lliurament d'exercicis 4a i 4b
Abril	9-13			
	16-20			Lliurament del exercici "mano" 4c
	23-27		Exercici 4d: Aquarel·la- tinta	
	30			
Maig	2-4		Exercici 4e: Cera- tinta	Lliurament d'exercicis pendents de recuperació blocs 1, 2, 3 i 4
	7-11	Bloc 5: Tècniques d'impressió manuals. Textures. Tècniques additives	Tècniques d'impressió manual. Exercici 5a: Impressió amb plantilles d'acetat. Estergit (estèncil).	Lliurament d'exercicis 4d i 4e. Anàlisi col·lectiu. Examen Tècniques mixtes
	14-18		Exercici 5b: Impressió en relleu. Goma, poliestirè o XPS Matrius	Lliurament del exercici 5a
	21-25			Lliurament del exercici 5b
	28-31		Explicació Collage. Tècniques additives. exercici 5c: Collage amb papers	
Juny	1	Bloc 6: Tècniques digitals i mixtes.	Explicació Fotomuntatge. Exercici 6: Fotomuntatge. Tècnica digital- mixta collage- aquarel·la- tinta. Combinacions lliures	Lliurament del exercici 5c Collage
	4-8			Lliurament del exercici 6
Exàmens	11-15	Exàmens		Exàmens de recuperació de tots els blocs Lliurament d'exercicis pendents de recuperació blocs 5 i 6

5. Materials i recursos didàctics

5.1. Bibliografia bàsica

- DOERNER, M. (1991) *Los materiales de pintura y su empleo en el arte*. Barcelona. Ed Reverté
HAYES C. (1980) *Guía completa de pintura y dibujo. Técnicas y materiales*. Madrid. Ed. Blume
MAYER R. (1993) *Materiales y técnicas del arte*. Madrid. Ed Blume
SLADE C. (1997) *Enciclopedia de técnicas de ilustración*. Barcelona. Ed. Acanto

5.2. Bibliografia complementària

ZEEGEN L. / CRUSH (2006) *Principios de Ilustración*. Barcelona. Ed. G.G
ZEEGEN L. (2007) *Ilustración digital*. Barcelona. Promopress.

5.3. Altres recursos

Google Drive: Carpeta personal i de grup
Recursos online: Webs de il·lustradores/as

6. Metodologia docent

6.1. Estratègies generals metodològiques

Mètode expositiu: Es presentaran els temes abans de proposar exercicis. Es pretén donar una visió general de cada tècnica des de diferents enfocaments: composició, eines associades, context històric, possibilitats d'utilització, etc.

Resolució d'exercicis pràctics: L'assignatura és fonamentalment pràctica i participativa. Es plantejaran per escrit els exercicis, on quedaran reflectits continguts i criteris d'avaluació específics de cadascun; així com la data de lliurament i el tipus de presentació/ suport.

Treball no presencial: Hi ha d'haver una constància i organització del treball durant l'aprenentatge no presencial, per part de l'alumnat, per a plantejar dubtes durant les sessions supervisades pel professorat. Es considera part del treball de l'alumne l'organització del seu treball autònom.

Comentaris i avaluació col·lectiva: Al lliurament dels exercicis

6.2. Organització i tipus d'activitats d'aprenentatge

Cada bloc es treballarà mitjançant exercicis pràctics individuals. Es realitzaran exposicions col·lectives dels processos seguits. Generalment s'aprofitaran les sessions presencials per a exposar continguts, demostracions pràctiques, resoldre dubtes i assessorar sobre la marxa dels exercicis pràctics.

Les hores no presencials es dedicaran a la realització dels exercicis pràctics.

6.3. Instal·lacions del centre i material

Aula amb taules de dibuix
Projector amb pantalla
Mesa de llum per a calcs
Taller d'impressió
Aigua i pica per rentar les eines.

6.4. Activitats interdisciplinàries

Col·laboració en dos exercicis amb l'assignatura de Projectes I. Veure taula de distribució temporal

6.5. Activitats complementàries i extraescolars

Assistència a activitats, conferències i exposicions relacionades amb la matèria, en funció de la disponibilitat a la ciutat

6.6. Atenció a la diversitat

La *Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació* (Títol II, equitat en l'educació) tracta de l'atenció educativa diferent de l'ordinària: Necessitat Específica de Suport Educatiu (ANESE), una categoria única que inclou l'alumnat amb Necessitats Educatives Especials (NEE), l'alumnat amb Dificultat Específiques d'Aprenentatge (DEA), l'alumnat amb Altes Capacitats (AC), l'alumnat d'Incorporació Tardana (IT), i l'alumnat amb Condicions Personals o d'Història Escolar (CP/HE), però en principi per l'ensenyament obligatori.

Per altra banda, la normativa autonòmica que regula els ensenyaments artístics professionals d'arts plàstiques i disseny no preveu l'**atenció a la diversitat** ni les **adaptacions curriculars individuals** (ACI) a l'aula, tan sols l'article 13.2 del *Real Decreto 596/2007* estatal estableix que: "Els centres que imparteixin ensenyaments professionals d'arts plàstiques i disseny desenvoluparan i completaran els currículums establerts per l'Administració educativa corresponent, mitjançant la posada en pràctica del seu projecte educatiu i la implementació de programacions didàctiques que prenguin en consideració les característiques del context social i cultural, les necessitats de l'alumnat, amb especial atenció als que presentin una discapacitat, i les possibilitats formatives de l'entorn".

Aquestes mesures administratives, que recorda la disposició addicional 1ª del *Reial Decret 596/2007* estatal, es centren principalment en facilitar a l'alumnat els mitjans i recursos que siguin necessaris per accedir als ensenyaments artístics professionals d'arts plàstiques i disseny i cursar-los.

- Accés als estudis (article 17.1 del *Reial Decret 596/2007* estatal).
- Convocatòria extraordinària (article 19.5 del *Reial Decret 596/2007* estatal).
- Expedient acadèmic (article 20.2 del *Reial Decret 596/2007* estatal).

En aquest context, sempre hem intentat donar a l'alumnat un **tracte individualitzat i personalitzat**, raó per la qual pensem que no és necessari adoptar mesures especials per atendre l'alumnat amb problemes d'aprenentatge i altres necessitats educatives específiques, en un sentit (discapacitat psíquica, sensorial o motora, trastorns greus de conducta) o en un altre (superdotació, sobredotació). No obstant això, demanem l'alumnat una adreça de correu electrònic per estar en contacte, enviar i rebre exercicis, atendre consultes puntuals, i poder donar una millor atenció personalitzada, aquesta vegada en línia.

En tot cas, en tractar-se d'ensenyaments artístics professionals de lliure elecció, entenem que no es poden fer **adaptacions curriculars significatives**, en el sentit d'adequar els objectius educatius, eliminar o incloure determinats continguts essencials, i modificar els criteris d'avaluació.

Per contra, entenem que sí són possibles les **adaptacions curriculars no significatives** (modificacions dels elements del currículum que no afecten a l'assoliment dels objectius d'aprenentatge) i les **adaptacions d'accés al currículum** (elements organitzatius, recursos de tot tipus i optimització d'aquests), en el marc del *Decret 39/2011, de 29 d'abril, pel qual es regula l'atenció a la diversitat i l'orientació educativa als centres educatius no universitaris sostinguts amb fons públics a les Illes Balears*.

De fet, l'article 20.2 (documents bàsics d'avaluació i mobilitat dels ensenyaments professionals d'arts plàstiques i disseny) del *Reial Decret 596/2007* estatal explica que les mesures d'adaptació curricular han de constar a l'expedient acadèmic de l'estudiant (si escau). Per altra banda, no s'ha de confondre l'**adaptació curricular no significativa** de la qual parlem amb l'adaptació a la que fa referència l'article 21 del *Reial Decret 596/2007* estatal està referida a l'**adaptació per trasllat d'expedient acadèmic** a un centre d'altra administració educativa.

7. Criteris, procediments i instruments d'avaluació i qualificació

(L'avaluació del procés d'aprenentatge de l'estudiant es basarà en el grau i nivell d'adquisició i consolidació dels objectius establerts d'acord amb el perfil professional del títol)

7.1. Criteris d'avaluació generals del departament (si és el cas):

L'assistència mínima al 70% de les activitats presencials és imprescindible per a l'avaluació continua

En tots els casos és necessari lliurar el 100% dels exercicis i/o treballs i obtenir una nota mínima de 4 en cadascun d'ells. La nota mitjana del conjunt ha de ser igual o major que 5.

En els exàmens o proves obtenir una nota mínima de 5

Acordat en reunió de Departament de Dibuix i representació gràfica 13/09/2017

7.2. CA/Criteris d'avaluació del mòdul:

(copiar els criteris d'avaluació del BOE/BOIB que regula els estudis)

CA01	Assisteix regularment a les activitats lectives, tutories, seminaris, i a la resta de les activitats programades
CA02	Participa regularment a les activitats lectives, tutories, seminaris, i a la resta de les activitats programades
CA03	Demostra interès per la matèria
	RD 1433/2012 Es valorarà la capacitat de l'alumnat per:
CA04	Empre les diferents tècniques gràfiques, amb qualitat artística i tècnica, en la realització d'exercicis de l'especialitat.
CA05	Selecciona, i aplica amb destresa i pulcritud, la tècnica més adequada a les particularitats de l'encàrrec.
CA06	Experimenta amb les diferents tècniques buscant aplicacions més personals i creatives.
CA07	Utilitza correctament les eines i materials propis de les tècniques gràfiques i també manté l'equipament i el lloc de treball en condicions idònies.
CA08	Arxiva adequadament la documentació tècnica i visual.
CA09	Identifica i diferencia les tècniques i estils d'il·lustradors significatius de diferents èpoques.
CA10	Presenta correctament els treballs adequant-los a les especificacions formals, conceptuals i temporals establertes.

Qualificacions:

S'avaluarà amb nota numèrica de 0 a 10, sense decimals, segons la legislació vigent.

Depenent del tipus, objectius i duració, hi podrà haver exercicis parcials sense nota numèrica.

Cada bloc inclourà diverses tècniques, amb exercicis per a cadascuna.

El professorat podrà determinar que solament es realitzi la recuperació dels blocs no superats en l'avaluació complementària i/o extraordinària.

Les imatges que s'utilitzin en els treballs han de ser d'autoria pròpia, excepte en aquells casos que es proporcioni una imatge de referència. En cas de necessitar usar imatges d'altres autors, sempre s'ha de citar l'autoria i procedència de les mateixes. En cas de treballs plagiats es posarà un 0.

En cas de suplantar l'autoria d'un exercici s'avaluarà amb 0 i la recuperació del bloc passarà automàticament a la convocatòria extraordinària (setembre).

Entregues:

No es recollirà cap treball fora de termini. Si es produeixen tres o més lliuraments fora de termini es passarà directament a setembre.

L'avaluació serà pública i tots els treballs lliurats seran exposats i comentats a la classe per a una visió crítica sobre els resultats. Aquesta anàlisi solament és possible si els lliuraments respecten els terminis i el nombre d'elles és significatiu. Aquesta anàlisi col·lectiva es considera molt rellevant en el procés d'avaluació.

Els treballs no lliurats i/o no superats es lliuraran en els nous terminis que s'estableixin (veure taula de distribució temporal).

No es considera lliurat un treball si no està al/s suport/s i formats demanat/s i a la carpeta digital (Google DRIVE) assignada per a l'entrega. Si el suport és electrònic, s'ha de poder obrir amb les versions de programari dels ordinadors de l'Escola.

L'alumne tindrà sempre una còpia de seguretat en format digital de tots els treballs que entregui durant el curs.

7.3 Procediments i tècniques d'avaluació i criteris de qualificació o ponderació (ordinària, anual/febrer/juny)

Procediments i tècniques d'avaluació	Tipus (*)	Criteris d'avaluació	Criteris de qualificació o ponderació
Tècniques d'observació	NR	CA01, CA02, CA03	5%
Proves parcials	NR	CA04, CA05, CA07, CA09	20%
Treballs i projectes	R	CA04, CA05, CA06, CA07, CA08, CA09, CA10	75%

*Aquest camp s'utilitza per especificar el tipus o caràcter de l'activitat d'avaluació: NR (no recuperable) o R (recuperable).

7.4. Criteris, procediments i instruments d'avaluació d'alumnes amb el mòdul pendent (extraordinària, setembre)

Procediments i tècniques d'avaluació	Tipus (*)	Criteris d'avaluació	Criteris de qualificació o ponderació
Treballs i projectes	R	CA04, CA05, CA06, CA07, CA08, CA09	50%
Prova objectiva final	R	CA04, CA05, CA07, CA09	50%

*Aquest camp s'utilitza per especificar el tipus o caràcter de l'activitat d'avaluació: NR (no recuperable) o R (recuperable).

8. Altres observacions

(si és el cas)

Fes clic per escriure